

Tadeusz Lewowicki

LIST OTWARTY w sprawie słabości krytyki naukowej i negatywnych zjawisk w postępowaniach awansowych

Kultura i Edukacja nr 2-3, 197-199

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Warszawa, kwiecień 2006 r.

LIST OTWARTY

W SPRAWIE SŁABOŚCI KRYTYKI NAUKOWEJ I NEGATYWNYCH ZJAWISK W POSTĘPOWANIACH AWANSOWYCH

• Ważną powinnością społeczności akademickiej jest dbałość o poziom prac naukowych oraz o przestrzeganie norm etyki zawodowej. Wiele środowisk wykazuje troskę o wypełnianie tej powinności. Z uznaniem przyjmujemy liczne symptomy korzystnych zmian w uczelniach – wydziałach, instytutach i innych jednostkach organizacyjnych – prowadzących badania i studia w zakresie nauk pedagogicznych.

Jednocześnie jednak wciąż zdarzają się przypadki zachowań naruszających dobre obyczaje akademickie, normy etyki pracownika naukowego, a nawet normy prawa. W przypadku środowisk akademickich uprawiających pedagogikę wyraźne wydają się dwa zjawiska negatywne, na które chcemy zwrócić uwagę – apelując o ich zwalczanie.

• Pierwszym z tych zjawisk jest słabość krytyki naukowej – szczególnie w sytuacjach dyskusowania i recenzowania prac, które przedstawiane są jako podstawa awansu naukowego (a więc prace doktorskie, habilitacyjne i prace stanowiące podstawę wystąpień o nadanie tytułu profesora). Dość często przedstawiane są opinie grzesznościowe, opisowe, ogólnikowe – słabo nawiązujące do stanu wiedzy naukowej, pomijające krytyczną analizę treści recenzowanych prac i nie określające oryginalnego wkładu w rozwój nauki. Odradzają się nieformalne kilkusobowe grupy świadczące wzajemne usługi recenzenckie. Takie praktyki nie powinny mieć miejsca. Zdecydowanego napiętnowania wymagają próby uzyskania awansu naukowego na podstawie plagiatów i autoplgiatów. Właściwe prowadzenie przewodów awansowych staje się szczególnie ważne teraz – w sytuacji uzyskiwania przez kolejne środowiska uprawnień do nadawania stopni naukowych. Zwracamy się więc do władz akademickich i do rad mających takie uprawnienia o dołożenie wszelkich starań, aby krytyka naukowa i postępowania awan-

sowe zapewniały wysoki poziom promowanej kadry i dobrą jakość akceptowanych w środowiskach prac naukowych.

- Drugim zjawiskiem – częściowo związanym z wyżej przedstawionym – są coraz częstsze awanse naukowe uzyskiwane poza granicami Polski. Możliwość międzynarodowej współpracy i aktywności naukowej w innych państwach przynosi, oczywiście, wiele pożytków poznawczych. Korzystne są przejawy rozwoju naukowego i uzyskiwania w ośrodkach zagranicznych stopni naukowych i tytułu naukowego w subdyscyplinach czy specjalnościach, które w naszym kraju nie wykazują rozwoju, a z powodzeniem bywają uprawiane poza Polską. Nie brakuje dobrych przykładów takich właśnie – pożytecznych z naukowego punktu widzenia – kontaktów międzynarodowych i zagranicznych awansów.

Poważnym problemem stają się jednak przypadki uzyskiwania – przede wszystkim w kilku państwach ościennych – awansów naukowych (stopni naukowych i tytułu) przez osoby nie mające odpowiedniego dorobku naukowego, nieznanne w środowiskach naukowych lub znane z dokonań miernych (nie spełniających wymagań stawianych w naszym kraju). W postępowaniach awansowych często biorą udział jako recenzenci profesorowie z Polski – wykazując niekiedy daleko idącą pobłażliwość w ocenach dorobku kandydatów do awansu. Takie działania uważamy za wysoce niewłaściwe i szkodliwe dla środowiska naukowego i pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Apelujemy o przeciwdziałanie takim praktykom i dezaprobatę wobec tego zjawiska.

- Powodzenie starań o wysoki poziom prac naukowych, o rzetelną krytykę naukową i poziom promowanej kadry zależy przede wszystkim od środowisk akademickich. Dlatego nasz apel kierujemy do władz akademickich uczelni, rad wydziałów i rad instytutów, do wszystkich profesorów i doktorów habilitowanych, a także do młodej kadry dopiero wstępującej na drogę rozwoju naukowego. Zwracamy się również do redakcji wydawnictw i kolegiów redakcyjnych czasopism pedagogicznych i oświatowych. Troska o wysoki poziom nauk pedagogicznych jest naszą wspólną powinnością.

Zwracamy się także do tych instytucji państwa, które wyznaczają politykę naukową i nadzorują funkcjonowanie środowisk naukowych, o rozważenie możliwości bardziej precyzyjnego niż dotąd określenia warunków uznawalności stopni i tytułu uzyskiwanych poza granicami Polski. Dotychczasowe doświadczenia świadczą o tym, że w co najmniej paru państwach ościennych wymagania w procedurach awansowych w zakresie pedagogiki są rażąco niższe niż w naszym kraju. Pozostawienie tej sprawy bez odpowiednich regulacji prawnych przynosić będzie negatywne konsekwencje.

Pozostajemy w przekonaniu, że ten apel przyjęty zostanie ze zrozumieniem i przyczyni się do przezwyciężenia zjawisk zagrażających środowisku pedagogicznemu i uprawianej przez nas dyscyplinie naukowej. Pedagogika z niemałym powodzeniem włącza się we współczesne dyskursy humanistyczne, z coraz większym powodzeniem współdziała z innymi naukami, spełnia wiele zadań wobec społeczeństwa, ma do spełnienia liczne nowe zadania. Dołożymy wszelkich starań o pomyślny rozwój pedagogiki.

Z upoważnienia
Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

prof. dr hab. Tadeusz Lewowicki
Przewodniczący KNP PAN